

Ary Szternfeld astronom z Sieradza

Ary Szternfeld – astronom z Sieradza.

Ary Sternfeld (Szternfeld) urodził się [14 maja 1905](#) r. w rodzinie żydowskiej w [Sieradzu](#).

W 1915 r. przeniósł się z rodzicami do [Łodzi](#), gdzie mieszkał do 1924 przy ul. Nowocegielnianej 21 (późn. Śródmiejska, obecnie Więckowskiego). W Łodzi uczęszczał do I Humanistycznego Gimnazjum Męskiego Towarzystwa Żydowskich Szkół Średnich przy ul. Magistrackiej 21 (obecnie ul. A. Kamińskiego 21), w którym w 1923 r. zdał dwujęzyczną maturę z przedmiotów ogólnych oraz nauk judaistycznych. Po ukończeniu gimnazjum Ary Sternfeld podjął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ramach zajęć uczęszczał także na wykłady z astronomii, zapoznał się również z działalnością uniwersyteckiego Obserwatorium Astronomicznego. Pomimo pomyślnie zaliczonego pierwszego roku studiów, doszedł do wniosku, że uczelnia kształci go *na astronoma, a nie na astronautę, a ja przecież od dzieciństwa miałem skłonności do konkretów, do mechaniki* – wspominał w jednym z wywiadów.

Na przełomie maja i czerwca 1924 r. wyjechał do Francji. W październiku 1924 r. rozpoczął studia na Wydziale Mechaniki Uniwersytetu w Nancy. Ukończył je w przeciągu trzech lat, uzyskując dyplom inżyniera mechanika. Równolegle samodzielnie pogłębiał wiedzę

z interesujących go dziedzin, m.in. astronautyki i mechaniki lotu sztucznych ciał kosmicznych. Na francuskiej ziemi nie znalazł jednak odpowiedniego klimatu i zrozumienia dla swojej pasji – kosmonautyki. W połowie 1932 r. Ary Sternfeld powrócił do Polski, do swojego drugiego miasta rodzinnego – Łodzi. Tutaj zamieszkał w domu rodziców. W listopadzie 1933 r. napisana w języku francuskim praca „*Initiation à la cosmonautique*” (*Wstęp do kosmonautyki*) została skończona. Swoimi dokonaniem usiłował zainteresować polskich astronomów przedstawiając odczyt „*Główne zasady kosmonautyki*” na zebraniu sekcji naukowej Towarzystwa Przyjaciół Astronomii 6 grudnia 1933 r. w Obserwatorium Astronomicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Uczni uznali jednak to wystąpienie za „zbyt fantastyczne”. Z tego powodu Ary Sternfeld postanowił przedstawić swoje dokonania we Francji. W grudniu 1933 r. wyjechał ponownie do Paryża, gdzie wystąpił publicznie ze swoim „*Wstępem do kosmonautyki*” w Akademii Nauk, a także w Sorbonie. Jego dzieło oraz wystąpienie przyjęto przychylnie i pozytywnie. Otrzymał za nie również wiele nagród, w tym międzynarodową nagrodę astronautyczną „REP-Hirsch”. Jednak nie niosły one ze sobą gratyfikacji finansowych, ani możliwości wydruku pracy.

W czerwcu 1935 r., po krótkim pobycie w Łodzi Ary Sternfeld wyjechał do Moskwy. Tam otrzymał propozycję pracy w Naukowo – Badawczym Instytucie Napędu Odrzutowego. Opiekunem instytutu był Michaił Tuchaczewski, którego na skutek „czystek” dotknęły stalinowskie represje. Został stracony, a instytut przestał istnieć. Wówczas Ary Sternfeld rozpoczął pracę jako inżynier mechanik w Instytucie Metaloznawstwa. W dalszym ciągu zajmował się kosmonautyką, ale robił to jako pasjonat i całkiem prywatnie. Niewątpliwym sukcesem było wydanie „*Wstęp do kosmonautyki*” w 1937 r. w przekładzie na język rosyjski. Na okładce tego wydania znalazła się ilustracja zaprojektowana kilka lat wcześniej przez łódzkiego malarza i grafika Karola Hillera. Po wybuchu II wojny światowej jego rodzice przebywali w getcie łódzkim. Sam zgłosił się na ochotnika do Armii Czerwonej, ale nie został przyjęty. W wyniku działań militarnych był ewakuowany za Ural. Został tam zatrudniony jako nauczyciel fizyki, matematyki, metaloznawstwa itp. w technikum metalurgicznym oraz w technikum medycznym w małym miasteczku Sierow. Po zakończeniu wojny powrócił do Moskwy, do poprzedniego mieszkania, gdzie dalej prowadził obliczenia orbit statków kosmicznych. Dopiero po wojnie Ary Sternfeld został uznany przez ludzi nauki, gdy ZSRR przystąpiło do programu lotów kosmicznych jego badania wzbudziły szersze zainteresowanie. Pracował m.in. przy organizacji sekcji astronautycznej Centralnego Areoklubu im.

W. Czkałowa w Tusznie pod Moskwą, stanowiącej później „kuźnię kadr” dla badań kosmosu. Powrócił również do działalności naukowej. Opublikował kilkanaście prac i wiele artykułów zarówno w czasopismach fachowych, jak również popularno-naukowych. Skupiał się głównie na tematyce kosmonautycznej oraz popularyzowaniu życia i działalności Konstantego Ciołkowskiego. Jego idea zaczęła się realizować 4 października 1957 r., kiedy w Związku Radzieckim wystrzelono pierwszego sztucznego satelitę Ziemi. Orbita, po której się poruszał była prawie

zgodna z jego pierwotnymi wyliczeniami wykonanymi w latach 30. w Łodzi.

Był autorem teorii lotu [rakiety wielostopniowych](#), opracował zasady przelotu rakiet przez atmosferę, obliczał trajektorie lotów międzyplanetarnych (w czasie, gdy nie było jeszcze ani jednego [sztucznego satelity](#) Ziemi) i optymalizował je ze względu na zużycie paliwa, siłę ciągu silnika, zdolność przewozową, przeciążenia i inne parametry. Obliczył [prędkości kosmiczne](#) i wiele orbit sztucznych satelitów Ziemi, między innymi tę, na którą 4 października 1957 roku wprowadzono pierwszego sztucznego satelitę - [Sputnika](#). Różnice owych obliczeń z realizowanymi orbitami są mniejsze niż 1%.

Za swoje dokonania został uhonorowany wieloma nagrodami i wyróżnieniami, wśród których znajdują się m. in. Międzynarodowa Nagroda Astronautyczna Galaberta, doktoraty honoris causa uniwersytetu w Nancy oraz Akademii Nauk w ZSRR.

Po wyjeździe do Związku Radzieckiego kilkakrotnie odwiedzał swoje miejsce urodzenia. Pierwszy raz na początku września 1956 r. odwiedził, incognito, rodzinny Sieradz oraz Łódź na zaproszenie Polskiego Towarzystwa Astronautycznego. Kolejny raz był w Sieradzu na przełomie czerwca i lipca 1964 r. w towarzystwie córki Elwiry i siostry Ady Kaleckiej.

Z trzecią wizytą Ary Szternfeld, wraz z żoną Ilzą, przybył do Sieradza w czerwcu 1967 r. Odwiedził też ponownie Łódź. Ostatni raz do Sieradza państwo Szternfeldowie przyjechali jesienią 1976 r. i wtedy również odwiedzili Łódź.

Sieradz na miarę swoich ówczesnych możliwości, starał się uhonorować uczonego. Na uroczystym posiedzeniu Miejskiej Rady Narodowej w Sieradzu w dniu 17 maja 1963 r. nadano Aremu Szternfeldowi „Honorowe Obywatelstwo miasta Sieradza”, a w 1965 roku „Tytuł zasłużonego dla Sieradza w XX - leciu PRL”. Również Towarzystwo Przyjaciół Sieradza uhonorowało Arego Szternfelda, nadając mu w 1976 roku tytuł honorowego członka Towarzystwa Przyjaciół Sieradza. Podobnie uczyniło Towarzystwo Przyjaciół Łodzi, nadając w tym samym roku tytuł członka honorowego Towarzystwa Przyjaciół Łodzi. Obydwa miasta: Łódź (w 1982 r.), i Sieradz (w 1983 r.) nadały ulicom imię Arego Szternfelda, a na domach, w których mieszkał wybitny uczyony wraz z rodzicami, odsłoniły tablice pamiątkowe (w 1981 r. w Sieradzu, a w 1984 r. w Łodzi). Łódź nadała też imię A. Szternfelda powstałemu w 1984 r. planetarium i obserwatorium astronomicznemu przy ul. Pomorskiej 16.

Zmarł 5 lipca 1980 r. w Moskwie. Został pochowany na Cmentarzu Nowodiewiczym w Moskwie.